

Sporočilo za javnost Agencije Evropske unije za temeljne pravice
Dunaj, 27. november 2025

**PREPOVED OBJAVE DO 27. novembra 2025 do 6.00 po
srednjeevropskem času**

Sistemske spremembe, potrebne za odpravo nasilja nad invalidi v institucionalni oskrbi

Zanemarjanje, zloraba in nasilje nad invalidi, ki živijo v ustanovah za institucionalno oskrbo, so razširjeni po vsej EU. Novo poročilo Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) kaže, kako normalizacija nasilja, ovire pri prijavljanju zlorab in pomanjkanje učinkovitega nadzora spodbujajo pravice invalidov. Agencija FRA poziva države EU, naj sprejmejo nujne ukrepe za preprečevanje nasilja, zaščito žrtev in zagotovitev, da ustanove za institucionalno oskrbo odgovarjajo za svoja dejanja.

V EU v ustanovah za institucionalno oskrbo živi več kot 1,4 milijona invalidov. Evropska unija in države članice ne izpolnjujejo svojih obveznosti v zvezi z deinstitutionalizacijo v skladu s Konvencijo Združenih narodov (ZN) o pravicah invalidov (CRPD), zato so mnogi ljudje v teh okoljih izpostavljeni kršitvam svojih temeljnih pravic. Iz najnovejšega poročila agencije FRA, [„Je okolje institucionalne oskrbe varno okolje? Nasilje nad invalidi v ustanovah za institucionalno oskrbo“](#) so razvidne vrzeli v zaščiti in preprečevanju nasilja, zlorab in zanemarjanja.

Oblike nasilja, ki so poudarjene v poročilu, vključujejo kričanje in žalitve, neprostoVOLjne oblike zdravljenja in prekomerno dajanje zdravil, samovoljno uporabo prisilnih ukrepov, nezakonito izkoriščanje dela ljudi in finančno izkoriščanje ter fizično in spolno nasilje. Osebe z motnjami v duševnem razvoju, otroci in starejši so toliko bolj izpostavljeni zlorabi.

K nasilju in zlorabam v tovrstnih ustanovah kritično pripomorejo kronično pomanjkanje osebja in omejeni viri. Mnoge žrtve zlorabo sčasoma dojemajo kot nekaj običajnega in niso seznanjene s svojimi pravicami ter možnostmi, kako jo prijaviti. To ustvarja trajne ovire ter kulturo molka in nekaznovanosti.

Agencija FRA poziva države članice EU, naj odpravijo te sistemske pomanjkljivosti in sicer tako, da

- **odpravijo institucionalizacijo** in dajo prednost vključevanju invalidov v skupnost v skladu z zavezami EU in držav članic iz člena 19 Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov;

- **okrepijo zaščito pred nasiljem** in zagotovijo, da so nacionalni zakoni o institucionalni oskrbi skladni z mednarodnimi pravnimi obveznostmi in pravnimi obveznostmi EU. Zbirajo naj zanesljive, primerljive in časovno ustrezne podatke za boljšo presojo razmer, preprečevanje nasilja v ustanovah za institucionalno oskrbo, zaščito pred njim in odzivanje nanj;
- **izboljšajo spremljanje** in zagotovijo, da so organi za spremljanje popolnoma neodvisni in imajo dovolj sredstev za izvajanje rednih, preglednih in nenapovedanih obiskov v ustanovah za institucionalno oskrbo. Evropska komisija bi morala začasno ustaviti delovanje ustanov, v katerih prihaja do kršitev, in izterjati sredstva, ki jim jih je namenila EU;
- **zagotovijo možnosti poročanja**, tako da žrtvam zagotovijo dostop do varnih in zaupnih mehanizmov za prijavo, brez strahu pred maščevanjem in z učinkovito zaščito za žvižgače;
- **zagotovijo smernice in usposabljanje**, in sicer tako, da pripravijo praktične smernice za učinkovito preprečevanje nasilja v ustanovah za institucionalno oskrbo in odzivanje nanj. Poleg tega naj razvijejo obvezno multidisciplinarno usposabljanje za institucionalno osebje, nadzorne skupine, policijo in sodstvo;
- **zagotovijo polno sodelovanje invalidov** in njihovih predstavniških organizacij pri oblikovanju, izvajanju in ocenjevanju politik in programov na področju nasilja v ustanovah za institucionalno oskrbo.

Citat direktorice agencije FRA [Sirpe Rautio](#):

„Nasilje nad invalidi v ustanovah za institucionalno oskrbo je sistemska težava, ki zahteva sistemske spremembe. EU in njene države članice morajo izpolniti svoje pravne obveznosti in zaščititi temeljne pravice invalidov, tako da dajo prednost njihovi vključenosti v skupnost, jih obravnavajo z dostojanstvom in spoštovanjem ter jih učinkovito ščitijo pred nasiljem in zlorabami.“

Poročilo temelji na ugotovitvah raziskav v 27 državah EU in treh državah kandidatkah (Albaniji, Severni Makedoniji in Srbiji), dopolnjenih z razgovori, opravljenimi v desetih državah EU (na Hrvaškem, v Nemčiji, na Irskem, v Italiji, Latviji, na Malti, Poljskem, Portugalskem, Slovaškem in v Sloveniji).

FRA je pred tem že objavila poročili o [prehodu invalidov iz institucionalne oskrbe v skupnostne oblike sobivanja](#) in o [nasilju nad invalidnimi otroki](#).

Za več informacij se obrnite na: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 580 30 642

To sporočilo za javnost je prevedel Prevajalski center za organe Evropske unije, vendar ga strokovnjaki agencije FRA niso pregledali.